

Резнікова Н.В.

УДК 339.9

РОЛЬ КНР У ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІЙ ІНТЕГРАЦІЇ АЗІЙСЬКИХ КРАЇН ТА В РАМКАХ БРІКС

Постановка проблеми. За умов існуючої глобалізації світового простору складається враження про посилення напруження між пошуком шляхів реалізації глобальної вільної торгівлі та незаперечним фактом превалювання регіональної орієнтації лібералізації торгівлі у порівнянні з її багатостороннім проявом.

До останнього часу фінансова інтеграція в Азії не отримала такого помітного розвитку, як в Північній Америці або Європі, хоча рівень економічних і, особливо, торгових зв'язків в останнє десятиліття помітно зріс. У фінансовій сфері економіки азійські країни у меншій мірі інтегровані один з одним, чим з економіками всього іншого світу, що, в свою чергу, стримує загальний процес економічної інтеграції, де максимальне використання порівняльних переваг у виробничій і торговій сфері повинне підкріплюватися розвитком кредитно-фінансової інфраструктури.

Мета статті полягає у вивченні проблеми поглиблення валютно-фінансової інтеграції як в азійському регіоні, так і за участю КНР в межах неформального об'єднання БРІКС.

Втім, особливої уваги при вивченні ролі КНР у поглибленні фінансової інтеграції в азійському регіоні заслуговують праці таких вчених, як Черг Мін-Джера, Лі Ланьцина, Д. Хіаочуана, А. Кальдерона, М. Кастілло, Р. Чадха, Р. Столлінгера, П. Фішера, Я. М. Бергера, Т.І. Шевцова, О. П. Цуканова, А. Р. Шакіро та ін.

Виклад основного матеріалу. Фінансова інтеграція азійських країн стримується цілим комплексом чинників, що визначаються значною диференціацією в рівні їх економічного розвитку, різними підходами до ролі кредитно-грошової системи і державного регулювання. Так, фінансові ринки в регіоні істотно різняться як за своїми масштабами, так і глибиною, і включають, з одного боку, світові фінансові центри, такі як Токіо, Гонконг, Сінгапур і країни зі слабкими ринками капіталу, що не забезпечують потреби у фінансуванні, - з іншого. Розвиток регіональних фінансових зв'язків концентруються переважно в регіоні Східної Азії. Багато країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону, що розвиваються, все ще не можуть брати активну участь у внутрішньорегіональних кредитних і валютних операціях через нерозвиненість внутрішнього ринку капіталів і грошового ринку [12].

КНР, ініціюючи поглиблення валютного співробітництва в межах БРІКС, намагається в такий спосіб відреагувати на закиди США щодо необхідності проведення Народним Банком Китаю політики ревальвації. Більше того, КНР має намір ініціювати кредитування у юанях, розглядаючи можливість підписання разом із Бразилією, РФ, Індією та ПАР Угоди про взаємне кредитування у національних валютах. Так, кредитний потенціал Бразильського банку розвитку у чотири рази перевищує можливості Світового Банку. Тоді як на 2012 рік частка торгових розрахунків у юанях між КНР та азійськими партнерами на 2012 рік, за прогнозами, становитиме 13%, вже у 2015 році вона перевищить позначку у 50% [10].

Очевидно, що перехід країн БРІКС на використання національних валют не лише знизить трансакційні витрати, ініціюючи поглиблення торговельних зв'язків, але й значно послабить позиції як долара США, так і євро у якості засобу міжнародних розрахунків. Реалізація функції нагляду за проведенням внутрішньорегіональних розрахунків та визначення вартості валют буде покладена на Єдиний банк розвитку БРІКС, що, за прогнозами, отримає назву «Південь-Південь» [12].

Підкреслимо: підписання Генеральної угоди про створення кредитних ліній в місцевій валюті у рамках механізму міжбанківської співпраці БРІКС, а також Багатосторонньої угоди про підтвердження акредитивів між експортно-імпортними банками і банками розвитку виходять за рамки зв'язків між країнами групи. Вони означають підтвердження і закріплення законних прагнень п'яти держав на визнання їхньої економічної потужності і їхньої участі в управлінні світовою економікою через розширення представницьких функцій в міжнародних фінансових інститутах.

Саме в цьому і проявляється принципова позиція п'ятірки: відновлення сталої динаміки розвитку і макроекономічної стабільності усього світового господарства наразі залежить не лише від розвинених держав, але, здебільшого, від країн з емерджентними ринками, від розширення і поглиблення їхньої співпраці один з одним і з розвиненими країнами. Спільна фінансова структура, акумулюючи кошти, сприятиме їхньому спрямуванню на реалізацію інвестиційних цілей та інфраструктурних проектів, активізації малого та середнього бізнесу, наданню кредитів країнам, що розвиваються.

Таблиця 1. Показники регіональної фінансової інтеграції КНР - Японії-Південної Кореї за Чіангмайської тристоронньої ініціативи (млрд. дол. США, місяць/число/рік укладання угоди).

Країна	Південна Корея	Японія	КНР
Південна Корея	-	10 млрд. дол. США 12/23/12 3 млрд. дол. США 7/3/10	4 млрд. дол. США 6/23/10
Японія	10 млрд. дол. США 2/23/12 3 млрд. дол. США 7/3/10	-	3 млрд. дол. США 09/20/10
КНР	4 млрд. дол. США 6/23/10	3 млрд. дол. США 9/20/10	-
Таїланд	1 млрд. дол. США 12/11/07	6 млрд. дол. США 11/8/10	2 млрд. дол. США 12/5/04

Країна	Південна Корея	Японія	КНР
Малайзія	1,5 млрд. дол. США 1/6/12	1 млрд. дол. США 10/4/07	1,5 млрд. дол. США 10/8/05
Філіппіни	2 млрд. дол. США 10/16/10	6 млрд. дол. США 5/3/09	2 млрд. дол. США 4/9/10
Індонезія	2 млрд. дол. США 12/26/09	12 млрд. дол. США 8/30/11	4 млрд. дол. США 10/16/09
Сінгапур	-	3 млрд. дол. США 11/7/08	-
Всього	23,5 млрд. дол. США	44 млрд. дол. США	16,5 млрд. дол. США

Джерело: GlobalAsia. – Vol.6, #4, Winter 2011

Окрім того, такий крок гарантовано відкриє доступ до азійських ринків капіталу і валютного ринку та дозволить країнам-учасникам угруповання вирішувати проблеми з ліквідністю, спричинені обмеженою пропозицією зовнішнього кредитування з боку розвинених країн світу внаслідок глобальної кризи.

Обсяги валютних угод між КНР та країнами світу сягають на 2011 рік позначки у 300 млрд. дол. США, втім, за прогнозами Банку Індії, ця сума з урахуванням імплементації оголошених ініціатив вже до кінця 2012 року може охопити 1 трлн. дол. США в перерахунку на доларові активи. Теоретично, це здатне призвести до ескалації спекулятивних настроїв тих інвесторів, хто оцінює подальше зростання золотовалютних резервів країн БРІКС у термінах негативних прогнозів, передбачаючи зменшення попиту на доларові активи [12].

Тема інтернаціоналізації юаня не менш дискусійна, обговорення якої співпало з початком світової фінансової кризи. Втім, слід прагматично оцінювати ситуацію таких перспектив, бо просування до кінцевої мети - виведення китайського юаня в ряд світових валют - зажадає немало часу, технічних і економічних зусиль.

На початку 2010 р. світові валютні резерви на 65% були представлені американським доларом, на 25% - євро, ще близько 3,5% припадало на фунт стерлінгів і ієну. В доповіді «Китай 2030. Побудова сучасного, гармонійного і креативного товариства високих доходів», підготовленої спільно Всесвітнім банком і Центром дослідження проблем розвитку Держради КНР, прогнозується, що китайський юань стане світовою валютою після 2025 р., а до 2035 р. на нього припадатиме 12% міжнародних валютних резервів [4].

На початку 2010 р. світові валютні резерви на 65% були представлені американським доларом, на 25% - євро, ще близько 3,5% припадало на фунт стерлінгів і ієну. В доповіді «Китай 2030. Побудова сучасного, гармонійного і креативного товариства високих доходів», підготовленої спільно Всесвітнім банком і Центром дослідження проблем розвитку Держради КНР, прогнозується, що китайський юань стане світовою валютою після 2025 р., а до 2035 р. на нього припадатиме 12% міжнародних валютних резервів [4]. Попри футуристичність зазначених прогнозів, слід визнати: Японія у вісімдесятих роках починала реалізацію інтернаціоналізації ієни, прибігаючи до тих самих методів, а саме – ініціюючи торгівлю розрахунку із зарубіжними партнерами в національній валюті.

З макроекономічних позицій для інтернаціоналізації юаня вже склалися умови. Так, у 2010 р. частка КНР у світовому ВВП становила 9%, а за прогнозами американських дослідників, до 2020 р. цей показник перевищить 15% [3]. Внесок Китаю в зростання глобальної економіки в 2009-2010 рр. перевищив позначку у 50%. Окрім того, частка КНР у світовому експорті виросла в 2010 р. до 10,4%, а за часткою у світовому імпорті до 9%. У 2011 р. Китай вийшов на перше місце у світі за обсягами промислового виробництва, відтіснивши на друге місце США, які утримували позицію світового лідера виробництва промислових товарів протягом останніх 100 років. Прикметно, що у 2009 р. Китай, обігнавши США, став найбільшим автомобільним ринком у світі і посідає лідируюче місце за річним обсягом вироблення електроенергії.

У 2009 р. Китай став першим ринком для експорту Японії, Австралії, Республіки Корея, країн АСЕАН, Бразилії, Південної Африки, і третім - для США, ЄС та Індії. У 2010 р. за загальним обсягом експорту і імпорту сфери послуг Китай піднявся на 4-е місце у світі з 12-го місця за результатами 2000 р. Окрім того, КНР нині має в розпорядженні вже два великі світові фінансові центри: Гонконг, що посідає третє місце і Шанхай, що займає п'яту сходинку у світі [10].

Таким чином, для інтернаціоналізації юаня були створені первинні умови. Дослідження Д. Хіаочуана показують, що при кожному підвищенні частки країни у світовому ВВП на 1%, частка її валюти в запасах центральних банків інших країн в короткостроковій перспективі збільшується на 0,1%, а в довгостроковій перспективі може підвищуватися до 2,2% [9].

Третім найважливішим чинником інтернаціоналізації валюти є рівень інфляції і коливання курсу валюти, оскільки це впливає на збереження вартості валютних резервів. Стрімкий економічний розвиток Китаю за останні десятиліття також обумовлений фіксованим курсом юаня по відношенню до долара США.

Четвертим чинником, що визначає інтернаціоналізацію валюти, являється стабільність грошово-кредитної сфери країни і конвертованість валюти. Для завоювання положення міжнародної валюти, в країні повинні функціонувати розвинений і відкритий для зовнішнього світу ринок капіталів і валютний ринок.

Активне просування урядом країни національної валюти КНР в якості регіональної валюти стало ініціюватись з березня 2009 р. Спочатку юань використовувався як міжнародний розрахунковий засіб лише на частині територій (Гонконг, Макао), а потім операції з юанем були поширені і на інші країни Азії. 6 липня 2009 р. була проведена перша трансгранична торгова операція з розрахунками в національній валюті Китаю: Шанхайське відділення Банку Китаю отримало від гонконзького відділення Банку Китаю перші

грошові кошти у рамках торгових розрахунків в юанях. Таким чином, китайський юань офіційно став валютою для розрахунків в міжнародній торгівлі. Втім, перший етап використання юаня як валюти розрахунків при здійсненні прикордонної торгівлі реалізується Урядом КНР ще з кінця 90-х років, коли була досягнута домовленість про розрахунок в національних валютах в пограничних районах Китаю, Росії, Казахстану, Монголії та КНДР.

Так, якщо на липень 2009 р. в експерименті за трансграничними розрахунками в юанях взяли участь 365 підприємств країни з дозволених для цього 5 міст КНР, то на червень 2010 р. територія для трансграничних розрахунків в юанях була розширена до 20 провінцій країни, а дозволені операції включали як експортно-імпорتنі операції товарами і послугами, так й операції за поточними статтями. На кінець 2010 р. в трансграничних розрахунках в юанях взяли участь більше 67 тис. китайських підприємств, а обсяг розрахунків досяг 2,2 трлн. юанів. У серпні 2011 р. територія розрахунків була розширена на усю територію КНР. На початку січня 2012 р. Національний банк Китаю (НБК) заявив про готовність до розширення географії і асортименту здійснення розрахунків в юанях у рамках трансграничної торгівлі [1].

Процес інтернаціоналізації юаня поступово поширився і на інвестиційну сферу. Так, ростуть розрахунки, що проводяться в юанях, за операціями з капіталом і фінансовими інструментами. За підсумками 2011 р., сума операцій за розрахунками в юанях у рамках прямих інвестицій склала 110,9 млрд. юанів (17,6 млрд. дол.), а номіновані в юанях прямі інвестиції за кордоном досягли 20,15 млрд. юанів, прямі зарубіжні інвестиції в китайську економіку - 90,72 млрд. юанів [1].

Індія у вересні 2011 р. погодилася на отримання зовнішніх кредитів в юанях, відкривши для індійських підприємств нові канали фінансування, дозволивши індійським підприємствам, що спеціалізуються у сфері інфраструктури, брати зовнішні комерційні кредити в юанях, проте встановивши щорічний ліміт суми в 1 млрд. дол. США. Згідно з умовами, понад 90 банків Індії можуть відкрити зарубіжні кореспондентські рахунки в юанях, який став в Індії п'ятою валютою для зовнішніх комерційних кредитів після долара США, євро, фунта стерлінгів і японської ієни [2].

На початку березня 2012 р. Банк розвитку Китаю підписав меморандум про взаєморозуміння з країнами БРІКС, за яким банкам держав-партнерів дозволено видавати кредити в юанях. Раніше Банк розвитку Китаю надавав кредити за рубіж в основному в доларах. Згідно з умовами угоди, Банк розвитку Китаю кредитуватиме банки країн-партнерів в юанях, а ті, у свою чергу, почнуть видачу позик в національних валютах. Ця міра також спрямована на стимулювання використання юаня в міжнародній торгівлі і інвестуванні.

Придбання в грудні 2011 р. Японією держоблігацій КНР і включення їх до складу своїх валютних запасів разом з держоблігаціями США стало одним із етапів інтернаціоналізації юаня. Попри те, що їхня частка складе всього 0,77% від загальної суми валютних запасів Японії, такий крок свідчить про перспективність включення активів у юанях до складу валютних резервів розвинених країн світу.

Окрім Японії, Центральний банк Австралії (ЦБА) також висловив бажання придбати боргові зобов'язання КНР, і у листопаді 2011 р. між НБК і ЦБА було підписано угоду про інвестиції австралійського банку на міжбанківській біржі цінних паперів КНР. Це також означає, що боргові зобов'язання КНР також займуть місце у валютних резервах Австралії. Таким чином, попри те, що китайський юань і не входить в першу трійку світових валют, частка його використання вже дорівнює долі використання фунта стерлінгів.

Китай і Японія в червні 2012 року планують розпочати пряму торгівлю своїми валютами, що повинно поліпшити умови для двосторонньої торгівлі і інвестицій. На думку аналітиків, зміна принципу валютного обміну допоможе підприємствам другої і третьої економік світу як знизити ризики, пов'язані з коливаннями курсу долара, так і суттєво зменшити трансакційні витрати. Більше того, у стадії підготовки знаходиться проект трибічної угоди КНР з Японією і Південною Кореєю, переговори з якого мають бути проведені впродовж 2012 року.

За прогнозом китайських вчених, в найближчі п'ять років принаймні половина обсягу транснаціональних торгових угод в КНР і окремих країнах, що розвиваються, на суму близько 2 трлн. дол. США, розраховуватиметься в юанях [20]. Впродовж наступних 10-15 років, економічна вага Китаю і швидка глобалізація його корпорацій і банків стануть причиною зростання значущості юаня. Економісти прогнозують, що до 2025 р. юань відіграватиме набагато значимішу роль на світовій арені складе конкуренцію долару.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, слід зазначити, що феномен економічного зростання КНР та впевненої трансформації її ролі як у валютно-фінансовій площині азіяського співробітництва, так і в межах неформального угруповання БРІКС, вимагає визначитися з принциповим підходом до оцінки цього явища у світовій економіці і політиці. Ми вважаємо цеключовим трендом, що відбиває зміст перехідності нового етапу у напрямі формування багатополярного світоустрою, який відбуватиметься включно до середини поточного століття. До початку глобальної кризи 2008-2011 рр., обіг юаня був практично обмежений внутрішнім ринком КНР і, по суті, юань не був вільно конвертованим, а зовнішньоторгові відносини країни обслуговував долар США. Втім, криза підштовхнула Китай до суттєвого розширення використання своєї національної валюти в міжнародних розрахунках, що значно позначилось на взаєморозрахунках із азіяськими країнами. Більше того, посунувши Японію з другої сходинки за розмірами ВВП, Китай отримав імпульс до лобювання своїх інтересів в напрямку розширення впливу в межах МВФ шляхом збільшення своєї квоти.

Джерела та література:

1. Bank of China : [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.boc.cn/en/>.
2. Bank of India : [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.bankofindia.com/>.
3. Can Asia Save the Sinking World Economy? : [Electronic resource] // Globalasia.org: a journal of the East Asia foundation. 6.01.2011. – Mode of access : <http://www.globalasia.org/V6N4 Winter 2011/Sink or Swim.html?PHPSESSID=9efa612eca730fae4ae7bc22854f6170>
4. China 2030: Building a Modern, Harmonious and Creative High Income Society : [Electronic resource] // The World Bank: news and views. 2012. – Mode of access : <http://www.worldbank.org/en/news/2012/02/27/china-2030-executive-summary>
5. Data Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity Reporting Countries: [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.imf.org/external/np/sta/ir/IRProcessWeb/colist.aspx>.
6. Eichengreen B. The Dollar Dilemma: The World's Top Currency Faces Competition : [Electronic resource] / B. Eichengreen // Foreign Affairs. – 2009. – Vol. 88. – № 5. – Mode of access : <http://www.foreignaffairs.com/articles/65241/barry-eichengreen/the-dollar-dilemma>.
7. What Underpins China's Finances? // Globalasia.org: a journal of the East Asia foundation. – Mode of access : <http://www.globalasia.org/V6N4 Winter 2011/Sink or Swim.html?PHPSESSID=9efa612eca730fae4ae7bc22854f6170>.
8. World Economic Outlook Database : [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx>.
9. Zhou Xiaochuan. Reform the International Monetary System : [Electronic resource] / Zhou Xiaochuan // Speech by the Governor of People's Bank of China, 23 march 2011. – Mode of access : <http://www.pbc.gov.cn/publish/english/956/2009/20111229104425550619706/20091229104425550619706.html>.
10. Институт Латинской Америки Российской Академии наук : [Электронный ресурс]. – М., 2012. – Режим доступа : <http://www.ilaran.ru/>
11. Ноздрев С. В. Современный этап и перспективы финансовой интеграции в Азии / С. В. Ноздрев // Российский внешнеэкономический вестник. – 2008. – № 9. – С. 36-48.
12. Соглашения стран БРИК до конца 2012 за отказ от доллара? : [Электронный ресурс] // Dokumentika.org: ежедн. интернет-изд. – 2012. – 29 марта. – Режим доступа : <http://dokumentika.org/ekonomicheskoe-oruzhie/soglashenie-stran-brik-do-kontsa-2011-za-otkaz-ot-dollara>.

Струпинська Н.В., Щербак А.М.**УДК 658.8:339.138****ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ МАРКЕТИНГУ У СТРУКТУРІ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ PSA PEUGEOT CITROËN)**

Актуальність. На сучасному етапі розвитку економіка України характеризується нестабільністю, стрімким спадом виробництва, зниженням якості та конкурентоспроможності продукції, що випускається; у той час як конкуренція з боку зарубіжних виробників постійно посилюється. При цьому конкурентний потенціал економіки України є достатньо високим. Однак, маючи усі можливості для досягнення високого рівня конкурентоспроможності своєї продукції та свого підприємства, вітчизняний виробник, унаслідок нерационального використання цих можливостей, не має змоги успішно протидіяти зарубіжним конкурентам.

На сьогодні, як і завжди, актуальним є вивчення зарубіжного досвіду діяльності закордонних підприємств. Особливу увагу представляють підприємства, що мають широку міжнародну практику. Вивчення та подальше перенесення за методом аналогій здобутого на зарубіжних підприємствах досвіду є досить дієвим інструментом для українських підприємств та організацій. Зазначимо, що важливим моментом є адаптація здобутого досвіду до умов, у яких функціонують українські підприємства.

Постановка проблеми. В статті увага приділяється вивченню маркетингової складової діяльності підприємства. Однією з проблем є невизначеність місця маркетингу у загальній функціональній структурі українських промислових підприємств. Складнощі також виникають із визначенням завдань та функцій маркетингу, встановленням рівнів підлеглості та керівництва на конкретному підприємстві.

Об'єктом дослідження є французьке промислове підприємство Peugeot Citroën, один з провідних французьких виробників автомобілів, а саме виробнича група PSA Peugeot Citroën.

Предметом дослідження є структура відділу комерційного маркетингу у підрозділі Управління сервісними послугами та запчастинами.

Метою статті є визначення місця маркетингу у структурі підприємства (на прикладі виробничої групи PSA Peugeot Citroën).

Відповідно до поставленої мети у статті вирішуються наступні *завдання*: висвітлення зарубіжного досвіду, отриманого у компанії PSA Peugeot Citroën у відділі комерційного маркетингу; визначення структури підприємства, зокрема місця маркетингу у ній; обґрунтування функцій маркетингу на зазначеному підприємстві.

Вклад основного матеріалу. Материнська компанія PSA Peugeot Citroën є другим за величиною в Європі автовиробником після Volkswagen, найбільшим в Європі виробником легких комерційних